№ 202 Դեկտեմբերի 20 (Դեկտեմբերի 2) 1879 Դեկտեմբերի 20 (Դեկտեմբերի 2) № 202

ՈՒԹԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

Տարեկան գինը 10 բուբլի կես տարվանը 6 բուբլի
Առանձին համարները 5 կոպեկով

Խմբագրվում է մի միայն խմբագրության մէջ.

Յուրաքանչյուրը գրվում են ուղղակի
Տաքնաստ. Редакція „Мшакъ"

ՄՇԱԿ

Խմբագրությունը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(Փոստի կիրակի և տան տիրոջից)

Ընդունվում ընդունվում է ամեն չնչաւորով.

Ընդունվում Ինչպես վճարվում են
խմբագրանշով բաժին 2 կոպեկ.

„ՄՇԱԿ"
ԳՐԱԿԱՆԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՐԱԳԻՐ
1880 թուին

ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՎԻ ԱՄԵՆ ՕՐ, բացի տան և տոնների հետևանք պրերից.

Լրագրի գիները և պրոգրամները նոյն են մնում. Մենք առաջուց ենք ՍԼԵՓԻՆԻ ՀԱՅՈՒԹԻՒՆՆԵՐԻ ՎՐՃԷԿԻՆ տարեկան գինը 10 բուբլի է, կես տարվան 6 բուբլի Գրանցել կարելի է ՄԻՈՅՆ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆԻ մէջ.

ԱՄԵՆԱՁԻՆ ՀԱՄԱՐՆԵՐԸ տարեվերջում են 5 կոպեկով հասարակ.

Օտար քաղաքներից պէտք է գրանցել հետևեալ հասցէով ТИФЛИСЪ Редакція «Мшакъ».

Խմբագիր—Հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐՇԱՐՈՒՆԻ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Հետաքրքիր տրամաբանի չէ.—Ներքին առանցքին. Նոր-Նոր-Նոր-Նոր-Նոր-Նոր — Ավարտ. Ավարտ. Կարդալ առաջարկ. Ավարտվեց լրագիր. — Վերջանալ հետ. առաջարկներ. — Ընդունվում.—Լուսանցքներ. Հայ հրատարակիչներ.

ՀԵՏԵՒԱՆՔԸ ՈՒՐԱԽԱԼԻ ՉԷ

Ուրախալու կատարվելիքը. Կ. Պոլսում մի իրողություն, որ քաջալերելիս շատ ուրախալի է, բայց որի հետևանքը շատ ուրախալի չէ կարող լինել. Մենք խոսում ենք հայերեն գրքերի հայ գրաքննիչների դէպի լուսաւորչական եկեղեցի վերաբերմունքի մասին.

Մենք մի քանի անգամ ապրել ենք յայտնած էինք այն միտքը, որ այն ազգը, որ իր ազգային գոյությունը հիմնում է միմիայն կրոնական սկզբունքի վրա,—գոյ ազգությունը չէ կարող հանգիստ մեջը Հայ կամոգիները, որոնք վերջապես այժմ դէպի լուսաւորչական եկեղեցու դիրքը, իրանց ապրած քայլով ապացուցին, որ մինչև այժմ, իրանց հայ չէին համարում, քանի որ հայ գաղափարը հանգիստ, անհրաժեշտ հանգամանքներ ընդունել լուսաւորչական գաղափարի մասին.

Բայց կասեն, որ հակահատուածականները տրիչ եկեղ՝ չունեին իրանց գրությունի, երբ մի իրողություն տեսնում էին այլ ևս չէր ձգտում նրանց որոշվում մի անկախ եկեղեցական հանգիստ, այլ պարտավորվում էր նրանց ենթակա արվել Հատուածի, հայ-կամոգիների այդ մեկ ճանաչված պատարագիրքի իրավասությունը, որտեղից պարտավորվում էր ազգ ազգ կամոգիներին ենթակա արվելու մասին հայկական իրավասությունը....

Շատ կարելի է որ հակահատուածականները տրիչ եկեղ չունեին. բայց այնու ամենայնիւ նրանց վերջին ապրած քայլի հետևանքը շատ անհիմն է.

Դատիր՝ այդ ապրած քայլը, ինչպես ասացինք, գտնում ապացուցանում է որ հայը միմիայն կրոնական ժողովուրդ է և երկրորդ՝ որ հակահատուածականները անցնելով դէպի լուսաւորչական եկեղեցին շատ վատ ծառայություն են արել իրենց հայերի ընդհանուր ազգային գործին, որովհետև իրանց միանալով լուսաւորչականների հետ, արհամարհեցին անանցնելի բարոյական անդունդ են իջեցնում լուսաւորչական և հատուածական կամոգիկ հայերի մէջ. Հակահատուածականները միակ կապող ոգակ էին կազմում շղթի այն երկու

բանաստեղծի իր ընկերներով, գրքերով և խմբով, խոսում է, գոռում է և քնում է. Մի բան, որ չէ հնարվելիս գիրքանական ուսանողին, ապա է՝ գրագիր գրքերով. Նա քաղաքական պարագաներում չէ, բայց հասարակական գործիչ է. Նա վերում է հրկու բան. գիտություն և գրքերը.

Կինը մի ուսանելի գեր չէ խաղում գիրքանական ուսանողի կեանքի մէջ. Նա ոչ միայն է ամուսնի իրան միանալական ուսանողի նման ցրիցներ. Նրանի նա բուլվարները շաղվիկներ, և ոչ ուսանական ուսանողի նման տիրուհու նա է ապրում Նա իր կրքերի մէջ չաղխում է և հանձնում, բայց ոչ ուսանական ուսանողի նման իր կրքերի մէջ չաղխում է և հանձնում, բայց ոչ ուսանական ուսանողի նման տիրուհու նա է ապրում Նա

հանգամանք և թի՞ նշանակի ծայրերի մէջ, նրանց միջոցով միայն կարելի էր յաւատալ, գոնէ ժամանակով ապացոյց թէ՝ հաշտուելիս թէ՝ հաստատուելիս մեզանում կասիոպիկ և լուսաւորչական հոգի մէջ... Ի՞նչ մ՝ շեղթիան պատուհասած է, միւս թի և ուսն կապ չը կոյ, երբոր ծայրերը միանանցից կատարելապէս կտրուած են։

Մեր առնենք մի որիւնակ մեզ հարևան ազգի, փրացիների դրութիւնից, գիրքը նոր նուաճուած երկրում։

Ինչպէս յայտնի է Լատիանների և Ի՞սպրիոցի այն մասի մէջ, որ վերջին ռուս-թի՞ բրքոց պատերազմից յետոյ միացաւ Ռուսաստանին, կան մահմեդական բուն թի՞ բրքեր և կան նոյնպէս և մահմեդական փրացիներ։ Ի՞նչ է յուզուած կամ կասիոպիկ փրացիները ձգտելիս ժամանակով մտանոյ թրքոց երկրի մահմեդական բուն թի՞ բրքերին, աշխատելիս բնոյ հանար գարձնել այդ փիրցիների հետ թրքոց հաստատական, անտեսական, բարոյական և ուսումնարանական շահերն ու գաղափարները,—նրանոյ կարող էին յուսալ այդ նպատակին հասնելու միմիայն մահմեդական փրացիների տարրի միջոցով, որ թէ և կրանով մահմեդական է, բայց ընդհանրապէս ազգով թի՞ և ազգով թի՞ և ժամանակով, անշուշտ կը կարելի միացնող կապ երբոր հակառակ տարրերի մէջ բուն մահմեդականների և քրիստոնեայ փրացիների մէջ։ Ռուսց ներ է փրացիներին նոր և առաջ աշխատելիս բոլոր մահմեդական փրացիներին քրիստոնեայ գարձնելու, — այնուհետև երբէք էլ յոյս չը պէտք է ունենային որ և է բարոյական նեղրց որոնուի թի՞ ունենայ իրանց երկրացի բուն թի՞ բրքոր մահմեդական ազգ ազատական թի՞ և ազատ վրա, ուրիշ հետև նրանց և թի՞ բրքերի մէջ բոլոր կապերը կտրուած կը լինէին և կը մնար մի անանցանելի, սարհագին անդունդ երբոր ծայրահեղ կէտերի մէջ։

Ինչպէս կարելի է ասել և Հայաստանի մահմեդական հայերի վերաբերեալ թի՞ և ասել։

Ուստի մեր թերած որիւնակը ծայրայեղ և տարբերական կերպով յատկերին, — բայց նա ունի շատ մեծ անալոգիա մեր այսորիայ խնդրի թի՞ և ասելու հետ։

Ռուսերին ունի բան կը լինէր, եթէ Ռուսերրիայի բոլոր հայ-կաթոլիկները, հաստատեան, թի՞ և հաստատեան, նոյնպէս և հայ բոլորական մասները, կամ միայն հաստատեան կասիոպիկ հայերը և բոլորական հայերը, առանց բուսաստուրական գաղանոյ, այլ պահելով իրանց կրոնը, ասէին հայ բուսաստուրական պատրիարքարանին։ Ինչպէս Ռ. Ռուսիանոյի գաշնագրի 16-որդ յոդուածը, այնպէս և Ռերլինի գաշնագրի 61-որդ յոդուածը պահանջում են բարենորոգումներ հայերով բնակեցած երկիրներում, առանց յիշելու ոչ մի ազգ, բոլորովին թի՞ թի՞ բուսաստուրական կամ ոչ մի, թի՞ թի՞ բուսաստուրական է։ Նրանց երկրներ, բոլորովին թի՞ թի՞ բուսաստուրական կրոնի էին պատկանում այդ հայերը, ուրեմն նրանց մեր կրոնի մէջ և նաև նրանց մեր կրոնի մէջ վրա մեր երկրագործ կրոնական իրաւասու թի՞ թի՞ կրոնական հայրերում։ Կասկածում ենք թի՞ նայում հետևում բարգաւաճական բնակչութիւնը գործ երթում։ Ճանաչել բուսաստուրական հայոց պատրիարքարանի իրաւասու թի՞ թի՞ և խնդրում ենք։ Ձեզ հրաւիրել մեր ներկայացուցիչներին ձեր ազգային ժողովը. որպէս զի միասին խորհեին, միասին գործ էին։ Այսպէս՝ մանրամասն թի՞ թի՞ մանրամասն։ Ուստի նրանց միասին գործ էին։ Ինչ